

Nr 88.

Av herr **Jönsson** i Fridhill m. fl., om anslag till främjande av kooperation mellan jordbrukare.

I det förslag till ordnandet av det mindre jordbrukets driftkredit, som i februari månad 1913 överlämnades till chefen för jordbruksdepartementet, framhölls bland annat vikten av att staten redan från början omhändertog ledningen av den föreningsrörelse, som skulle sättas i gång. Leddes denna ej från början in på rätt spår, kunde ett misslyckande av det hela befaras, vilket påtagligen skulle medföra betänkliga följder. Därför borde lämpligen en särskild statskonsulent tillsättas med uppgift att tillhandagå vid bildandet av och skötsel av föreningar».

Ett principuttalande i samma riktning finner man jämväl i kungl. lantbruksstyrelsens skrivelse av den 23 oktober 1917 till Konungen angående riksdagens skrivelse nr 189 år 1916 i fråga om åtgärder för jordbrukets främjande. Häri hemställes bland annat, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att bevilja ett anslag å 10,000 kronor, att av Kungl. Maj:t användas till åstadkommande av ekonomiska sammanslutningar för ordnandet av handeln med lantmannaprodukter. Yrkandet finnes intaget i bilaga till 1918 års statsverksproposition 9:de huvudtiteln (sid. 141—145) och tillstyrkes av jordbruksministern. Det föreligger alltså kungl. proposition till detta års riksdag om statsunderstöd åt en viss gren av jordbrukskooperation. Lantbruksstyrelsen har emellertid ansett, att några direkta understöd till jordbrukets försäljningsföreningar, varom frågan är, ej borde förekomma. Det anses vara tillfyllest, att understöd lämnas till *upplysningsverksamhet*.

Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att jämväl jordbrukskasserörelsen kräver ett lika kraftigt understöd för att kunna

bedriva en väl planlagd upplysningsverksamhet, som leder till ett tillfredsställande resultat för åstadkommande av sådana föreningar.

De statsanslag, vilka i övrigt till följd av penningevärdets fall visat sig vara alldeles otillräckliga, som jordbrukskassor och centralkassor åtnjuta i form av organisations- och förvaltningsbidrag, fylla ett helt annat ändamål. I anknytning till ovan nämnda lantbruksstyrelsens uttalande må emellertid framhållas, att åsyftade upplysningsarbete med största fördel synes oss böra omfatta mer än ett enda av de områden, vilka jordbrukskooperationen lagt under sig. Särskilt torde denna verksamhet mycket lämpligt samtidigt kunna utgå på bildandet av båda slag av här berörda sammanslutningar, och då jordbruksministern nu begär kronor 10,000 för att främja en upplysningsverksamhet ensamt för lantbrukets försäljningsföreningar, förefaller det oss, som om det dubbla beloppet vore ett lämpligt förslag att komma med för att främja jordbrukskooperationen och då i första rummet den nämnda rörelsen och jordbrukskassorna. Beträffande jordbrukskasserörelsens behov av sådan upplysning föreligger redan en rik erfarenhet.

De i gång varande centralkassorna framhålla med eftertryck behovet av anordnandet av en gemensam upplysningsbyrå, ledd av för jordbrukskooperationen intresserade män; de vitsorda, att de bland jordbrukskassornas medlemmar äga personer, som utfört och fortfarande vilja utföra ett framgångsrikt organisationsarbete, men de sakna de för bedrivandet av ett dylikt arbete oundgängligen erforderliga medlen. Redan nu offra de tid och arbete just för att stå jordbrukarne till tjänst med upplysningar rörande förutsättningarna för nya kassors bildande utanför deras eget verksamhetsområde.

För jordbrukskasserörelsens målsmän står det ock klart, att en växelverkan mellan jordbrukskasserörelsen och annan jordbrukskooperation bleve till ömsesidig nytta. I den mån mera avsevärda insatser krävas för inträde i ekonomisk förening, bleve givetvis jordbrukskassan, vilken som bekant för sådant ändamål äger rätt bereda sina medlemmar lån, en tillskyndare av dylika föreningar. Bland dessa må man särskilt nämna de numera så välbehövliga elektriska distributionsföreningarna. Och vad låge närmare till hands än att jordbrukarnes egen kooperativa kreditorganisation bleve förläggare åt dem själva såsom medlemmar i de elektriska föreningarna. Lån från den fond, som lär komma att bildas för landsbygdens elektrifiering, torde ock på mest affärsmässiga sätt kunna förmedlas till

elektriska distributionsföreningar på landet genom deras organ, centralkassorna, som genom ingående personkänedom, genom övervakande och revidering av deras skötsel erbjuda en ökad ekonomisk garanti, på samma gång som centralkassorna själva vinna större bärkraft, vilket enligt vunnen erfarenhet för dessa är en livsfråga.

Lantbruksstyrelsen åberopar den finska föreningen Pellervos verksamhet för de kooperativa idéernas främjande bland lantbefolkningen och framhåller önskvärdheten av att en förening enligt Pellervos mönster bildades även hos oss. För vår del äro vi dock ej fullkomligt övertygade om att en förening i föreslaget syfte verkligen erfordras. Det måste ihågkommas, att Pellervo från grunden skapat det finska lantmannaföreningsväsendet. Här ställer sig saken något annorlunda. Vi ha här redan att räkna med, framför allt inom vissa områden, ett rätt utgrenat föreningsliv. Vidare lägger man märke till att alla våra mest livskraftiga lantmannaförbund redan hava uppsatt lantmannakooperationens främjande såsom en av de viktigaste punkterna på sitt program. Det synes oss vara fara värt att kunna leda till hämmande förvecklingar att bilda ännu en förening, som med rätt eller orätt bleve ansedd såsom en ny konkurrent om medlemmar och krafter. Ej heller synas några av våra ovannämnda lantmannasällskap framför de övriga vara lämpliga till att anordna ifrågavarande upplysningsverksamhet. Det är nog så, att denna kräver en uteslutande för sitt syfte skapad organisation. Jordbruksministerns uttalande å ovan anförda ställe i statsverkspropositionen emotsäger ej heller en sådan åsikt. Det synes oss alltnog böra tagas i noggrant övervägande, huruvida ej hos oss en annan organisationsform än föreningens bäst och mest omedelbart skulle kunna anses fylla föreliggande krav. En anordning medelst ett arbetsråd, utsett för 2 år, bestående av 7 personer, av vilka centralkassorna förklarar sig redobogna att utse 3 ledamöter och en suppleant — de övriga 4 jämte 2 suppleanter borde lämpligen utses av Kungl. Maj:t såsom representanter för andra grenar av jordbrukarnes kooperativ — vore måhända enklare sättet att omhändertaga denna sak.

Med anledning av det ovan anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte till främjande av jordbrukarnes kooperativ, i främsta rummet för be-

drivande av upplysningsverksamhet rörande jordbrukskasserörelsens syften och praktiska åtgärder, som måste vidtagas för bildandet av nya jordbrukskassor med tillhörande centralkassa samt rörande föreningar för ordnande av avsättning av lantmannaprodukter för vartdera av åren 1918—1919, anvisa ett förslagsanslag av kronor 20,000, att ställas till förfogande av ett arbetsråd, valt för 2 år, bestående av 7 ledamöter och 3 suppleanter, av vilka Kungl. Maj:t utser 4 ledamöter och 2 suppleanter samt de nu inom landet befintliga centralkassorna 3 ledamöter och en suppleant.

Stockholm den 23 januari 1918.

Sven Jönsson.

Gustaf Olsson
i Ramsta.

P. S. Hedlund.